

ตุ ปัจจัย

๑. เป็นกัตตุสารณะ แปล ๒ แบบ คือ
  ๑. กัตตุรูป ผู้.....
  ๒. ลงในอรรถตัสสึละ ผู้.....โดยปกติ
๒. ลงหลังธาตุสระเดี่ยว เป็น อา คง อา ไว้ เช่น ทาตา, ชาตา
๓. ลงหลังธาตุสระอื่นนอกจาก อา พกฺทริได้ เช่น โสตา, เนตา
๔. ธาตุมี จ ท น ร เป็นที่สุด ลบที่สุดธาตุ แล้วซ้อน ตุ เช่น วัตตา, เกตฺตา, ขตฺตา, กตฺตา, ภตฺตา
๕. หมวด ทิวฺ ธาตุ ลง ย ปัจจัย แล้วแปลง ย กับที่สุดธาตุ เช่น พุชฺฌิตา, อุปฺปชฺชิตา เป็นต้น
๖. หมวด จุรฺ ลง เณ, ฌย ปัจจัย ก่อน เช่น โจเรตา, ปาลยิตา เป็นต้น
๗. หลัง คมฺ หนฺ ชนฺ ธาตุเป็นต้น ให้ลบที่สุดธาตุ ซ้อน นฺ เช่น คนฺตา, หนฺตา, ชนฺตุ (แจกอย่าง กรฺ)
๘. ถ้าไม่แปลง ธาตุ ให้ลง อิ อาคม เสมอ เช่น สรिता, รกฺขิตา, นิทฺทายิตา
๙. ในเหตุกัตตฺวาจาก ลงเหตุปัจจัย ๔ ตัว เช่น ปโปเรตา, สาเรตา เป็นต้น

ตัวอย่างรูปวิเคราะห์ ตุ ปัจจัยพร้อมคำแปล

สุณาทิตฺติ โสตา (ปุคฺคโล)

แปล. โย ปุคฺคโล อ.บุคฺคล ไต สุณาทิ ย่อมฟัง อิติ เพราะเหตุนั้น โส ปุคฺคโล อ.บุคฺคล นั้น โสตา
ชื่อว่า ผู้ฟัง

อกฺขายตฺติ อฺกฺขาทา (ตถาคโต)

แปล. โย ตถาคโต อ.พระตถาคต ไต อฺกฺขายติ ย่อมตรัสบอก อิติ เพราะเหตุนี้ โส ตถาคโต อ.
พระตถาคต นั้น อฺกฺขาทา ชื่อว่า ผู้บอก

คจฺจนตฺติ คนฺตา (ชโน)

แปล. โย ชโน อ.ชน ไต คจฺจนติ ย่อมไป อิติ เพราะเหตุนี้ โส ชโน อ.ชน นั้น คนฺตา ชื่อว่า ผู้ไป

รฤขตีติ รฤขิตา (ปฤคโล)

แปล. โย ปฤคโล อ.บุคคล ไต รฤขติ ย่อมรักษา อิติ เพราะเหตุนั้น โส ปฤคโล อ.บุคคล
นั้น รฤขิตา ชื่อว่า ผู้รักษา

ภรตีติ ภตฺตา (ชโน)

แปล. โย ชโน อ.ชน ไต ภรติ ย่อมเลี้ยง อิติ เพราะเหตุนั้น โส ชโน อ.ชน นั้น ภตฺตา
ชื่อว่า ผู้เลี้ยง

ปโปเชตีติ ปโปเชตา (ภควา)

แปล. โย ภควา อ.พระผู้มีพระภาคใด (ชน) ยังชน ปโปเชติ ย่อมให้ตรัสรู้ อิติ เพราะเหตุนั้น โส
ภควา อ.พระผู้มีพระภาคเจ้า นั้น ปโปเชตา ชื่อว่า ผู้ยังชนให้ตรัสรู้

แบบฝึกหัดท้ายบท

จงบอกนามกิตก์ต่อไปนี้ว่า ลงปัจจัยอะไร เป็นรูป และสาธนะอะไร พร้อมทั้งวิเคราะห์

๑. ปฤจฉิตาโร (ชนา)
๒. คเหตา (ชโน)
๓. สริตา (ปฺริโส)